

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ
ΛΥΚΕΙΩΝ**

**ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΩΝ 2022**

Θέμα Α

Α1.

Ο συγγραφέας ισχυρίζεται ότι η ιστορική γνώση είναι σημαντική. Την άποψή του αυτή στηρίζει στο γεγονός ότι οι ποικίλες συνιστώσες του παρόντος, όπως το λεξιλόγιο, οι αξίες και οι πεποιθήσεις, διαμορφώνονται και κληροδοτούνται από το παρελθόν. Παράλληλα, υπογραμμίζεται η συμβολή της ιστορικής γνώσης στην ουσιαστική κατανόηση του παρόντος και ιδιαίτερα του σύγχρονου πολιτισμού. Το τελευταίο επιχείρημα του συγγραφέα αναφέρεται στον ρόλο που διαδραματίζει η ιστορική γνώση ως μέσο κατάκτησης αυτογνωσίας, αποφυγής λανθασμένων κρίσεων και αποκρυστάλλωσης μελλοντικών σχεδιασμών και αποφάσεων. (79 λέξεις)

Θέμα Β

Β1.

- α. Λάθος
- β. Λάθος
- γ. Σωστό
- δ. Σωστό
- ε. Σωστό

Β2.

α.
Ο τίτλος του κειμένου «Γιατί να μαθαίνουμε ιστορία;» έχει **ερωτηματική μορφή**. Είναι **σύντομος, περιεκτικός και λιτός**. Γίνεται χρήση ρήματος σε **α΄ πληθυντικό πρόσωπο** (μαθαίνουμε), ώστε να καταστήσει το νόημα σαφές και συγκεκριμένο, και σε **υποτακτική έγκλιση** (να μαθαίνουμε). Η σύνταξη είναι **ενεργητική** και η λειτουργία της γλώσσας είναι **αναφορική**.

Ως προς την επικοινωνιακή αποτελεσματικότητα ο τίτλος προϋδεάζει τον αναγνώστη για το περιεχόμενο του κειμένου που ακολουθεί και του δημιουργεί μέσω της ερώτησης τον προβληματισμό για την αξία της ιστορικής μάθησης. Με τη χρήση α΄ πληθυντικού ρηματικού προσώπου ο συντάκτης δίνει την αίσθηση της καθολικότητας, ενώ παράλληλα προσδίδει ζωντάνια και παραστατικότητα.

β.

Η παρεμβολή του ευθέος λόγου στο τέλος της 1^{ης} παραγράφου του **Κειμένου 1** προσδίδει **αμεσότητα** - βοηθά τον αναγνώστη να **βιώσει άμεσα τις απόψεις** που μεταφέρονται - **ζωντάνια, οικειότητα, θυμίζει τον προφορικό λόγο.**

B3.

- **Αντίθεση:** «και σε χαρές, και σε απώλειες». Αντιπαραθέτει και τονίζει τη σημασία της επετείου σε κάθε περίπτωση της ανθρώπινης ζωής.
- **Αποσιωπητικά:** «να ξεχαστούν...». Δείχνουν τη συγκίνηση της συντάκτριας και την προσπάθειά της να τη μεταδώσει στον αναγνώστη.
- **Ασύνδετο:** «Και βεβαίως... αγνοούμενο». Δίνει δραματική ένταση.
- **Μεταφορά:** «δωρεάν μεταφορικό μέσον», «επιστρέφουν οι γονείς μας». Δημιουργείται συναισθηματική φόρτιση.
- **Προσωποποίηση:** «τα κρατάει αγκαλιά και τα θηλάζει εκείνη η παλιά φωτογραφία σου». «Ξυπνά» μνήμες μέσω της φωτογραφίας, συγκινεί και προκαλεί σεβασμό.
- **Επαναλήψεις:** «ιδού», «γενέθλια». Επιτάσσει στον αναγνώστη να θυμηθεί και να τιμήσει το παρελθόν.
- **Ρηματικά πρόσωπα:** **β' ενικό:** «φωτογραφία σου», **α' πληθυντικό:** «οι γονείς μας». Μέσω αυτών η συντάκτρια επιδιώκει το αίσθημα επικοινωνίας με τον αναγνώστη και τη συναισθηματική του διέγερση.
- **Συναισθηματικά φορτισμένες λέξεις:** «βαθύ πατριωτισμό». Δημιουργούν δέος στον αναγνώστη.

Γενικότερα με τις γλωσσικές επιλογές η Κική Δημουλά επιδιώκει να διεγείρει το συναίσθημα του αναγνώστη, την ιστορική του μνήμη, το χρέος του ως προς το παρελθόν και τους προγόνους του.

Οι μαθητές κλήθηκαν να γράψουν 3 γλωσσικές επιλογές.

Θέμα Γ

Γ1.

- Το ταγάρι αποτελεί σύμβολο. Το χρηστικό αυτό αντικείμενο συμπυκνώνει μνήμες, εμπειρίες και αντιλήψεις του απότερου και πρόσφατου παρελθόντος των μελών της οικογένειας. Η παρουσίασή του από την αφηγήτρια στη μητέρα φαίνεται να ξυπνά

μνήμες και αποκαλύπτει τις ιδεολογικές πεποιθήσεις της τελευταίας («Όταν το έδειξα... γέλασε», «Εξέφραζε... επίσης»).

- Το ταγάρι μεταφέρει τον αναγνώστη μέσα από το σπίτι της γιαγιάς στο χρονικό επίπεδο του απώτερου παρελθόντος. Η αξία του ως οικογενειακής παρακαταθήκης τεκμαίρεται από τη διαπίστωση ότι συνιστά χειρωνακτικό τεχνούργημα («Το είχε φτιάξει... στον αργαλειό») κατασκευασμένο με μόχθο («Μου διηγήθηκε... του λυχναριού»).
- Η χρήση του ταγαριού από άτομα διαφορετικών γενεών αποδεικνύει τη στενή διασύνδεσή του με την οικογένεια ως κληροδοτήματος διαχρονικής αξίας, τόσο χρηστικής όσο και συμβολικής («Ήδη το ταγάρι... τρεις γενιές»).

Κειμενικοί δείκτες

- Χρήση αναδρομικής αφήγησης («μου διηγήθηκε τα νυχτέρια»). Μέσω αυτής αναδεικνύεται ο κόπος που απαιτήθηκε για την κατασκευή του ταγαριού.
- Χρήση ευθέος λόγου που υπογραμμίζει εμφατικά τη διαχρονική αξία του αντικειμένου ως μη αναλώσιμου («Πράγματα... τη ζωή»).
- Χρήση οπτικής εικόνας μέσω περιγραφής που επιτρέπει στον αναγνώστη να αξιολογήσει και να εκτιμήσει σε βάθος την ποιότητα της κατασκευής του ταγαριού, γεγονός που συνηγορεί υπέρ της διαχρονικότητάς του («Ήταν βαμμένο... σχέδια»).

Η κτήση του ταγαριού δεν μπορεί παρά να θεωρηθεί αυτονόητη στον βαθμό που αυτό συνιστά κειμήλιο μακροχρόνιας οικογενειακής παράδοσης. Δεν αποτελεί απλώς υλικό κτήμα αλλά περισσότερο είναι φορτισμένο με μνήμες, βιώματα και εικόνες. Η αξία ενός τέτοιου αντικειμένου δεν μπορεί να αποτιμηθεί σε χρηστικό αλλά μάλλον σε συμβολικό επίπεδο και για τον λόγο αυτό είναι ανεκτίμητη.

Οι μαθητές μπορούν και να διαφωνήσουν, αρκεί να τεκμηριώσουν την απάντησή τους.

Θέμα Δ

Δ1.

Επικοινωνιακό πλαίσιο: άρθρο στην ιστοσελίδα του σχολείου. Αναγκαίος ο τίτλος, η χρήση του στοιχείου της επικαιρότητας και η χρήση του γ' προσώπου ενικού και πληθυντικού αριθμού, καθώς και α' πληθυντικού. Επειδή, ωστόσο, ζητείται η προσωπική γνώμη των μαθητών, απαιτείται και η χρήση του α' ενικού προσώπου.

Τίτλος: Το παρελθόν μάς οδηγεί

Πρόλογος

Αφόρμηση από τη φράση: «Αξίζει να μαθαίνουμε για αυτούς τους νεκρούς. Αξίζει να γνωρίζουμε τι έκαναν, πώς σκέφτονταν, πώς ζούσαν». Διαπίστωση της αξίας της γνώσης του παρελθόντος και της διατήρησης της ιστορικής μνήμης.

Κύριο Θέμα

1ο ζητούμενο: αξία ιστορικής γνώσης

- Κατανόηση και διαμόρφωση του παρόντος (**Κείμενο 1**). Συνειδητοποίηση ότι η ύπαρξή μας στηρίζεται στους προγόνους και στο σύνολο των πράξεών τους. Ανήκουμε σε ένα πολιτιστικό και κοινωνικό περιβάλλον το οποίο προϋπήρχε.
- Αποφυγή λαθών του παρελθόντος (**Κείμενο 1**), μέσα από τα διδάγματα της ιστορίας.
- Ευρύτερη αντίληψη για το σήμερα (**Κείμενο 1**), κατανοώντας το παρελθόν το οποίο οδήγησε σε αυτό.
- Σεβασμός προς τους προγόνους και κατ' επέκταση πατριωτισμός (**Κείμενο 2**), εφόσον γνωρίζουμε πράξεις, ιδέες και αντιλήψεις τους.
- Συμβολή στην απόκτηση αυτογνωσίας (**Κείμενο 1**) και ταυτόχρονα ηθικοποίηση του ανθρώπου.

2ο ζητούμενο:

- Μελέτη βιβλίων. Ενασχόληση με την Ιστορία είτε μέσω της λογοτεχνίας (π.χ. ιστορικό μυθιστόρημα) είτε μέσω άλλων συγγραμμάτων με επιστημονικό χαρακτήρα (π.χ. μελέτες, έρευνες).
- Επισκέψεις σε μουσεία και χώρους ιστορικής μνήμης. Μέσω της επαφής θα επιτευχθεί καλύτερη εμπέδωση της ιστορικής γνώσης και θα δοθεί κίνητρο για περαιτέρω εμβάθυνση.
- Συμμετοχή σε δράσεις ιστορικής μνήμης και εορτασμούς-επετείους σημαντικών ιστορικών γεγονότων, τα οποία αφυπνίζουν το πατριωτικό αίσθημα.
- Παρακολούθηση ομιλιών από ιστορικούς εντός και εκτός σχολικού περιβάλλοντος.
- Παρακολούθηση ταινιών και σειρών βασισμένων σε ιστορικά γεγονότα. Η οπτικοποίηση της ιστορίας βοηθά στην καλύτερη κατανόηση αυτής.

Επίλογος

Διατύπωση εκ νέου της αξίας της διατήρησης της ιστορικής μνήμης και προτροπή για περισσότερη επαφή με αυτή με οποιονδήποτε τρόπο.

Οι απαντήσεις είναι ενδεικτικές.

Επιμέλεια θεμάτων: Βενέρη Μαρία, Κασσαπάκης Βασίλης, Χαλκιαδάκη Μαρίνα

